

శ్రీ:

శ్రీమన్నాసింహ ప్రయోగపారిజాతప్రకరణమ్.

అనుగ్రహస్థానాసింహసూరివిరచితః

శ్రీమత్తత్సారాజాస్థానవిద్వద్భిః శ్రీ. వే. చామరాజనగరి
రామశాస్త్రిభిః, శ్రీ. వె. ద్వివేదీ. సుబ్రహ్మణ్యవధానిభిః.

శ్రీ. వె. చామరాజనగర. నరహరిజ్యోతివిద్భిః,

సమ్యక్పరిశోధ్యమానః

మైసూరుప్ర. వాస్తవ్య-గంగాధరశాస్త్రిభిః,

క. వెంకటేశభట్టః, పి. జో. రామకృష్ణభట్టః

సంస్కృత్యమాచార్య విజయతే,

సంపుట ౧.

సంచికె ౧.

లితసంవత్సరే కాతీకమాసే

మైసూరు కె. నరసింహయ్య అండ్ కో

ముద్రాక్షరశాలాయాం ముద్రితస్యన్విజయతేతరామ్.

(కాపిరైట్ రిజర్వ్డ్)

1908

వీరికా.

నృసింహస్వయోగ సారిజాశ్రవకరణాభ్యోయంగ్రాఫః
 యోగై శ్రౌతస్తార్త సిఖల కమాగమస్తాత్మానా అతి ప్రాపకౌకరి

అస్యచ కర్తా నృసింహసూరిః

అయంచ కమలాకరభట్ట త్వాచీనఇతి తత్కృతనిర్ణయ -

నిధావేతద్గ్రంథస్యాదాహృతత్వా ద్విజ్ఞాయతె -

కమలాకరభట్టస్తు నర్వ శతకల్రయాత్వాచీనఇతి -

నిధావేతద్గ్రంథాయతె - అత్ర ప్రాయశః ప్రయోగధర్మశాస్త్ర -

శ్వాతిషవిషయావివ ప్రతిపాదితాః

అయంచగ్రంథప్రకాశకైః

తత్ర వివేకిస్తు -

యాశశక్తకర్తాణ్డః , ఆచారకాణ్డః , శ్రాద్ధకాణ్డః , అపరకాణ్డః
 న్యైవహరికాణ్డః , శ్రౌతకాణ్డశ్చేలి. తత్ర యాశశ కమకాణ్డస్య
 అతీ ప్రాసయు క్తతమత్వాత్ సవివ ప్రధమం సంముద్రయతె.

అస్యచగ్రంథస్య ఆదర్శపుస్తకాసితీణి తత్రమేసూయప్రాచ్య
 కోశాగారస్థితం పుస్తకద్వయమ్.

బసరాళు వెజ్కుటనుబ్బభట్ట గృహీయమపరమ్.

ఏతత్పుస్తకత్రయమాదర్శికత్వే శ్రీమన్మహారాజాస్థాన మహా
 విద్వగ్విభి వే చామరాజనగర రామ శాస్త్రిభిః - వే. ద్వివేది
 సుబ్రహ్మణ్యవధానిభిః-వే. చామరాజనగర నగహరిశ్రోతివిద్విభిః
 సమన్వితకృతైః ఆధ్యాత్మరే సింఘముద్రయ ప్రకటిక్రియతే.

ఆస్తికగ్రంథైరేతద్గ్రంథ స్వీకారపూర్వకమస్తదీయకీప్రయత్నః
 సఫలీకర్తవ్య ఇతి సవినయం విజ్ఞాప్యతె.

శ్రీ.

సంభవము.

శ్రీమన్నసింహప్రయోగపారిజాత ప్రకరణ మండకమకాణ్డ

ప్రజ్ఞాసత్ప్రసాదంభః.

—0—

౧ స్త్రోత్రికత్వనామూని.	౧౫	నిశ్చేష్టత్వవిధి
ధర్మకప్రశంసా.	౧౬	శీనస్థిత్యవిషయం
ధర్మనిరూపణం	౧౭	ఆభ్యుదయస్రయోగం
౨ ధర్మకప్రమాణాని	౧౮	కౌతుకబంధనవిధిః
౩ స్త్రోత్ర్యధ్యయనమ్		ప్రయోగః
శ్మశ్మాదిప్రమాణమ్	౧౯	అగ్నిముఖప్రకరణం
౪ శ్మశ్మాదిబలాబలమ్	౨౦	సంకల్పనిణాయః
౫ సంస్కారనిరూపణమ్	౨౧	సంజీలకరణం
౬ అనుక్రమణికా.		అగ్నినిణాయః
స్వస్తివాచనవిధిః	౨౨	అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం
కారికా	౨౩	అంతరాగమనం
౭ గృహ్యపరిశిష్టస్త్రోత్రం		అగ్నిధానం
౮ కలశస్థాపనవిశేషః	౨౪	అన్వాధానం
కలశలక్షణమ్		బహిఃసంస్పృహనాదిః
౯ స్వస్తివాచనప్రయోగః	౨౫	కుశప్రశంసా
౧౦ అంకురారణవిధిః	౨౬	దర్భాహరణం, పవిత్రవిధిః
౧౧ అంకురారణప్రయోగః		హేమ పవిత్ర ప్రశంసా
౧౨ ఆభ్యుదయశ్రాద్ధకారికా	౨౭	కూర్చలక్షణమ్
మాతృదిపూజా		దభవ్యయః
౧౩ విశ్వేదేవనిణాయః	౨౮	ఇథ్యయోగ్యవృత్తయః
౧౪ ఆభ్యుదయశ్రాద్ధప్రకారః		నజ్యకసమిధః ।

	పరిసమూహనాదిః	౪౪	నకలహోమకర్త పరిభాషా
౨౯	పాత్రాసాదనాదిః	౪౫	పాకయజ్ఞస్వరూపం
	పవిత్రలక్షణమ్	౪౬	మంత్రార్థజ్ఞానఫలం
౩౦	పాత్రకృతివృత్తాః		మంత్రార్థః
	పాత్రప్రమాణం	౪౭	అగ్నిముఖప్రయోగః
౩౧	పాత్రశుద్ధిః	౪౮	గ్రహయజ్ఞప్రకరణం
౩౨	బ్రహ్మవరణమ్	౪౯	మంటపలక్షణం
	పూర్ణపాత్రప్రణయనం		కుండలక్షణం
౩౩	ఆజ్యసంస్కారః.	౫౦	గ్రహవణాః
౩౪	ఆజ్యప్రతివిధిః		ప్రతిమాద్యవ్యాణి
౩౫	చరుసంస్కారః	౫౧	గ్రహమూర్తయః
౩౬	హవిశ్శుద్ధిః	౫౨	అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవ
	ఇద్ధాధానం		తా లక్షణం సాద్గుణ్యాధి
౩౭	ఆఘారహోమః		దేవతాః
	ఆజ్యభాగః	౫౩	ఆచార్యవరణం
౩౮	అవదానధమకాః		గ్రహస్థాపనం
	ఆహుతిప్రమాణం	౫౪	దిక్పాలకపూజా, కలశ
౩౯	ప్రధాన హోమః		స్థాపనం
౪౦	స్విష్టకృద్ధోమః	౫౫	హోమద్యవ్యాణి
	రజ్జప్రహరణం, స్త్రావ		ఆహుతిసంఖ్యాః
	శ్చిత్త హోమః	౫౬	మంత్రాః
౪౧	వైమిత్తికస్త్రావశ్చిత్తం	౫౭	అభిషేకాః
౪౨	పూణాహుతిః	౫౮	అభిషేకాదావిశేషః
	తండులకణాదిః		గ్రహాణాముద్వాసనవిధిః
౪౩	పూర్ణపాత్రనినయనాదిః		స్థాలీపాకవిధి

౫౯	నవాగ్నినవాధ్వర పక్షః దానమంత్రాః । భూచ కృగ్రహయజ్ఞః	అష్టమశుద్ధః । వారాంతాః కారికాః.
౬౦	శివగ్రహయజ్ఞవిధిః	౭౭ పుంసవనప్రయోగః
౬౧	శివగ్రహయజ్ఞప్రయోగః	౭౮ సీమంతప్రకరణం
౬౨	వాస్తుహోమవిధిః	౭౯ నక్షత్రవిధిః తిథినిర్ణయః
౬౩	వాస్తుమూర్తిలక్షణం వాస్తుసంకల్పః	౮౦ రాశయః - వారాః - అష్టమశుద్ధః
౬౪	గర్భాధానప్రకరణం	౮౧ సీమంతగృహభాక్త్య
౬౫	ప్రథమాంతావ ఫలం నక్షత్రఫలం	ప్రాయశ్చిత్తం ౮౨ మంత్రార్థః
౬౬	యోగఫలం ॥ రాశిఫలం	౮౩ సీమంతప్రయోగః
౬౭	రజస్వలనియమః అన్యోన్యస్పృష్టిః	౮౪ విష్ణుబలిప్రకరణం ౮౫ విష్ణుబలిప్రయోగః
౬౮	ఆతాపశుద్ధికాలః	౮౬ గర్భణీధర్మాః । అష్టమజ్ఞశం
౬౯	శుద్ధిప్రకారః స్నానానంతరం కృత్యం భువనేశ్వరీశాంతిః	౮౭ గర్భణీపితృధర్మాః ౮౮ సూతికాగృహ నిర్మాణవిధిః
౭౦	ఆధానేదివసనిర్ణయః	౮౯ గర్భోత్పత్తి ప్రవర్ధన ప్ర
౭౧	తిథి వార నక్షత్ర రా శినిర్ణయః ॥ స్నానవిశేషః	సవ ప్రకరణం ౯౦ జాతక ర్తృప్రకరణం
౭౨	మంత్రార్థః	౯౧ తిథిఫలం - వారఫలం
౭౩	గర్భాధాన ప్రయోగః	నక్షత్రఫలం యోగఫలం
౭౪	పుంసవనప్రకరణం	౯౨ కరణఫలం - రాశిఫలం
౭౫	నక్షత్ర - రాశి - తిథి -	లగ్నఫలం

- ౯౩ చవాంశ ఫలం - గండాం ౧౦౧ రుజాదియోగః
 తః - ఎకనక్షత్రదోషః ౧౭ కేసరియోగః
 ష్యష్ఠాచక్షత్రఫలం॥మూ ౧౦౨ రాజయోగః - గ్రహ
 లానక్షత్రఫలం ౧౦౩ బలంబలం -
 ౯౪ చంద్రలగ్నయుక్తి ౧౦౩ రాశిబలం - నేనధికబలం
 నక్షత్రదోషః ౧౦౪ స్థానబలం - ఉచ్చ
 ౯౫ రాశిదోషః ॥ విష్ట్యది ౧౦౫ నిచబలం
 యదేకదోషః - గుళికం ౧౦౬ శుక్లబలం - ఓజ
 గండాంతఫలం ౧౦౭ యుగ్మరాశిబలం
 ౯౬ విషమరశికాదోషః ॥ జవన ౧౦౮ కాలబలం - పుంగవ
 లగ్నఫలం ౧౦౯ హాదిలక్షణం -
 ౯౭ చంద్రేభుక్త కాలాదిప్తం ౧౧౦ అయనబలం
 లగ్నచంద్రదోషః - ౧౧౧ కేంద్రబలం -
 అదిత్యయోగః ౧౧౨ మంత్రార్థః
 ౯౮ శ్రామ్యయోగః - శుక్తి ౧౧౩ జాతికర్తృప్రయోగః
 యోగః - శ్రేణేశ్వర ౧౧౪ జన్మతిధికర్తృవ్యవిధిః
 యోగః సర్వగ్రహ ౧౧౫ పంచాయుధాభరణభా
 శామురిప్తకాలః ॥ స్త్రీ ౧౧౬ రణం - సూతికానాం
 హాతికఫలం ౧౧౭ కర్తృనిర్ణయః
 ౯౯ లగ్నారిష్టభంగాది ౧౧౮ సూతికానాం శుద్ధి
 చంద్రారిష్టభంగాది ౧౧౯ కాలః - పుత్రకామేష్టికి
 ౧౦౦ అనభాదియోగాది ౧౨౦ పుత్రపరిగ్రహః
 చంద్రాదియోగాది ౧౨౧ నామకరణప్రకరణం
 నశ్యాదియోగాది ౧౨౨ నక్షత్రాదినిర్ణయః
 లగ్నాదియోగాది ౧౨౩ నిర్ణయః

౧౧౩	అగ్నిగోచరశాస్త్రమున	౧౨౭	పుష్కలపూర్వామాధ
	నామాన		యోర్జననశాస్త్రము
౧౧౪	గోమూఖజననశాస్త్రము	౧౨౮	చిత్తానక్షత్రజననశాస్త్రము
౧౧౫	కృష్ణచతుర్థి	౧౨౯	నామకరణప్రయోగము
	జననశాస్త్రము	౧౩౦	ఖట్వాహుహారము
౧౧౬	సింహాల్పసూతశాస్త్రము		మృగపక్షము
౧౧౭	మూలానక్షత్రము	౧౩౧	యోగినలక్షణము
	జననశాస్త్రము		కర్ణవేధము
౧౧౮	ఆశ్లేషాశాస్త్రము	౧౩౨	నిమ్మమునామము
	జ్యేష్ఠాశాస్త్రము	౧౩౩	నిమ్మమునామము
౧౧౯	ఎకనక్షత్రజననశాస్త్రము	౧౩౪	నక్షత్రాంతిధివారిసర్వము
౧౨౦	సక్షత్రగండాంతము	౧౩౫	జీవికాపరీక్ష
	జననశాస్త్రము		అన్నప్రాశసప్రయోగము
౧౨౧	త్రిధిగండాంతము	౧౩౬	శిశురక్ష - పంతుసంఘము
	జననశాస్త్రము		మూలదోషసరిహారము
౧౨౨	ద్విధియాదిగండాంతము	౧౩౭	అబ్ధిపూర్తిము
	శాస్త్రము	౧౩౮	ఆయుష్కలహారము
౧౨౩	వేధ్యతీవ్యతీవ్యత		నవవృద్ధి
	కాంతిజననశాస్త్రము	౧౩౯	కుముదాదిపూజ
౧౨౪	విషమరీతికాజననశాస్త్రము	౧౪౦	వర్షవృద్ధిప్రయోగము
	గృహజననశాస్త్రము	౧౪౧	మూర్ఖుడేయపూజ
౧౨౫	యమశాస్త్రము	౧౪౨	కుముదాదిపూజ
	ప్రసవవేద్యతాస్త్రము		జన్మనక్షత్రకర్తవ్యవిధి
౧౨౬	సదంతజననశాస్త్రము	౧౪౩	జన్మనక్షత్రప్రయోగము
	పంచమరీతికాశాస్త్రము	౧౪౪	చాలకరీతివిధి

- ౧౪౫ అయనమాసనిర్ణయః ౧౪౬ గలగమాతిథిః| వారనిర్ణయః
 గురుశుక్రపూర్ణయః, ౧౪౭ నక్షత్రనిర్ణయః, వర్జ్య-
 సతనక్షత్రనిర్ణయః చక్షుతాణి,
 ౧౪౮ తిథివారరాశినిర్ణయః ౧౪౯ కిరణలగ్ననిర్ణయః, -
 ౧౪౯ లగ్నగోచరాష్ట్రమశుద్ధిః లగ్నాదిసం||లగ్నాదిద్వా
 అసవాదక, చౌలం దశస్థానఫలం,
 ౧౫౦ యోగము, మా తరిగర్భ- ౧౫౦ అరిష్టయోగి, శుభయోగి
 చ్యానిర్ణయః, కారికా, ఆచార్యలక్షణం, ఉపనే-
 క్షురవిశేషః, యాన,
 ౧౫౧ చౌలాగ్నినిర్ణయః, చౌ- ౧౫౧ ద్వాదశపుత్రాః, మత్తో
 లాన్మభోక్తృచాయశ్చి- స్తత్తమూరోపనయనం,
 త్తం, మంత్రార్థః ఏకోదరోపనయనం,
 ౧౫౨ చౌలప్రయోగః ౧౫౨ సంస్కారాపత్తిప్రాయ -
 ౧౫౩ అక్షరాభ్యాసవిధిః, అనుప శ్చిత్తం, ప్రాజాపత్యకృ -
 సీతధర్మా, చ్ఛృస్వరూపం,
 ౧౫౪ ఉపనయనప్రకరణం ౧౫౪ సంభారసంభరణం,
 ౧౫౫ ఉపనయనకాలః, పతిత- ౧౫౫ మేఖలాలక్షణం, దండల
 సావిత్రీకస్యప్రవాచశ్చిత్తం క్షణం, ఉపవీతలక్షణం,
 ౧౫౬ గురుబలవిచారః, అయ ౧౫౬ కారికా,
 ననిర్ణయః, ౧౫౭ స్తృతిరూపేణాహా, అంజలి
 ౧౫౭ ఋతునిర్ణయః, జ్యేష్ఠపు - కురగాదాకారణం,
 త్రోసనయనం, పక్ష ని ౧౫౭ అజనదండధారణకారణం
 ర్ణయః, జన్మచంద్రవిష- బ్రహ్మచారిధర్మః
 యః ౧౫౮ జహ్వలక్షణం, భిక్షుచరణం
 ౧౫౮ తిథినిర్ణయః, నిర్ణయవిధిః ౧౫౯ మాధ్యాహ్నికం,

అనుప్రవచనీయం,	౧౮౫ నక్షత్రనిర్ణయం, లగ్నని
౧౮౬ మంత్రాణామర్థం	ర్ణయం,
౧౮౭ ఉపనయనపుయ్యెం	౧౮౮ సారస్వతయోగం, విద్యా
౧౮౮ గర్భాధానాద్యతీతకర్మ -	రంభప్రకారం , అధ్యయన
ప్రసాదుశ్చిత్తం,	యమము,
౧౮౯ మేధాజననప్రకరణం,	౧౯౦ వేదారణ్యవిధి,
౧౯౦ మేధాజననప్రయోగం, పు	౧౯౧ నాస్తిద్వికరజనం
నయనయనవిధి,	౧౯౨ గురుకులవృత్తిప్రకారం,
౧౯౩ పునఃసంసారయనశ్చిత్తం	అధ్యాపకధర్మం, తిత్తు.
బ్రహ్మచారిధర్మం	౧౯౪ అనభ్యారం,
౧౯౫ భిక్షుచరణం, అష్టికార్యం	౧౯౬ ప్రసాదాన్నియం , పైమి-
౧౯౭ అభివాదనం, బ్రహ్మచర్య	త్తికాధ్యయనం,
కాలం, నైమిత్తికధర్మా,	౧౯౮ అనభ్యాసయాపవాదం,
౧౯౯ బ్రహ్మచారిసతిలోప్రసా-	౧౯౯ ఉత్సర్జనప్రకరణం,
యశ్చిత్తం,	౧౯౯ ఉత్సర్జనప్రయోగం.
౧౯౯ ఉపాకర్మప్రకరణం,	౧౯౯ మహానామస్మృతినిత్ర
౧౯౯ ప్రథమాపాకర్మము	యప్రకరణం,
క్రాంతవిషయం,	౧౯౯ మహానామస్మృతినిత్ర -
౧౯౯ ఋషిపూజాక్షమం, య-	విధి,
శ్లోపనీతనామవిషయం	౧౯౯ మంత్రార్థం,
౧౯౯ మంత్రాణామర్థం,	౧౯౯ మహానామస్మృతియోగం
౧౯౯ ఉపాకర్మప్రయోగం,	౧౯౯ మహానామస్మృతియోగం,
౧౯౯ అధ్యయనవిధి,	౨౦౦ ఉపనిషద్వ్యతప్రయోగం,
౧౯౯ తిథ్యాదినిర్ణయం అధ	౨౦౦ గౌదానిక ప్రకరణం,
నారాం,	౨౦౦ గౌదానికప్రయోగం,

- ౨౦౩ సమావర్తనప్రకరణం, ౨౦౪ అజ్ఞానఖజ్ఞానామము
 ౨౦౫ వీధ్యాదినిర్ణయః, లక్షణాని
 ౨౦౬ మహానామ్నోద్భవతః ౨౦౭ కన్యాశుక్లప్రాయశ్చిత్తిం
 లోకప్రాయశ్చిత్తిం, పరివేతానిర్ణయః
 ౨౦౮ బ్రహ్మచారిన్యాయోః ౨౦౯ వివాహకాలప్రమాణం
 యశ్చిత్తిం, స్వకాలతః - వివా
 ౨౧౦ మంత్రార్థాః, హనిర్ణయః
 ౨౧౧ సమావర్తనప్రయోగః, ౨౧౨ ప్రత్యుద్వాహనిషేధః
 ౨౧౩ గురుకులనివృత్తిప్రకారః, ౨౧౪ ఎకోదరవివాహానాం
 ౨౧౫ స్వాతంత్ర్యకర్తృకల నయనం
 మంత్రాః, ౨౧౬ వివాహకాలే గురుసూర్య
 ౨౧౭ స్వాతంత్ర్యవైశ్వదేవం, బలం
 ౨౧౮ వివాహార్థజపనివృత్తిః ౨౧౯ సింహస్థగురుదోషః
 ౨౨౦ వివాహప్రకరణం, ౨౨౧ గురుశక్రాంతిమయకాల
 ౨౨౨ కులవిచారః, విషేధః
 ౨౨౩ కన్యాలక్షణం, ౨౨౪ సమస్తకదోషః
 ౨౨౫ అజ్ఞానామ్నోద్భవతః ౨౨౬ కాలవృద్ధత్వనిషేధః
 లక్షణం, దినసంఖ్య
 ౨౨౭ విశాఖాజ్యేష్ఠాజయంతకన్యా ౨౨౮ గోచరఫలం - బృహస్ప
 నాపిండ్యనిర్ణయః, తిశాంతిః
 ౨౨౯ మాతులకన్యాపచారః, ౨౩౦ ఆదిత్యశాంతిః - అష్టాదిశ
 ౨౩౧ గోత్రనిర్ణయః, అష్టాదిశ కూటనిర్ణయః
 గణాః, ౨౩౨ దినకూటః - ఎకనక్షత్ర
 ౨౩౩ వరలక్షణం, సాముద్రికా రాశినిర్ణయః
 లక్షణం, ౨౩౪ వధ్వేనాసికతారాః

- ౧౨౫ నాడికూటః, లగ్నప్రమాణం, ఉద-
- ౧౨౬ గణకూటః, మాహేంద్ర- ౧౨౭ యాస్తశుద్ధిః.
- కూటః, స్త్రీదీర్ఘకూటః. సంక్రాంతిదోషః,
- యోనికూటః, గ్రహమై- మడ్వర్తిశుద్ధిః, పుష్కల-
- త్రకూటః, ౧౨౮ భాగాః.
- నశ్యకూటః, రజ్జుకూటః, భృగుపట్కదోషః, కు-
- వేధాకూటః, భూతకూటః ౧౨౯ జాప్తమదోషః.
- లిక్తకూటః, జాతికూటః, గణ్యమదోషః, కిన్తి-
- చక్రకూటః. ౧౩౦ కేదోషః.
- గోత్రకూటః, సత్కూటః ౧౩౧ రిప్తమడప్తమదోషః.
- యోగినీకూటః, సగ్రహదోషః, అప్తమ-
- ౧౩౨ ఆయకూటః, దైవకూటః ౧౩౩ లగ్నదోషః.
- శకునవిధిః, గృహ్యాక్ష- ౧౩౪ విషమహిళాదోషః
- ౧౩౫ శకునాని. దుర్మహాతకదోషః,
- ౧౩౬ పురాణార్చనమ్. ౧౩౭ వారదోషః.
- ౧౩౮ తిద్ధిగర్భజ్యేష్ఠమాన- ౧౩౯ ఏకాగ్రలదోషః.
- నిషేధః, చంద్రబలమ్. గ్రహణోత్పత్తిః, క్రా-
- ౧౪౦ తారాబలం, ఏకవింశస్త- ౧౪౧ రవిధనక్షత్రదోషః.
- హదోషప్రకరణమ్. లత్తా, కునవాంశః, ప-
- సంభాజ్జలక్షణం, తిధన- ౧౪౨ గోకత్తమాంశః.
- ౧౪౩ క్షత్రవిధిః. ౧౪౩ మహాపాతినైధ్యదోషః
- జన్మనక్షత్రవిచారః, నా- ౧౪౪ మహాదోషాపవాదః.
- ౧౪౫ రయోగకరణాంశాః. దుర్లగ్నాదిదోషః, లగ్న-
- విషయోగాః, శుభయో- ౧౪౬ చంద్రావవాహః.
- ౧౪౭ గాః, కేతదోషభగ్నః,

౨౯౨ విష్టిదోషభజ్ఞః.	౩౧౮ ఆశౌచవిధిః
వారదోష, కులిక, య	౩౧౯ కన్యాపరిగ్రహవిచారః
౨౯౫ మకటకభజ్ఞాని	౩౨౦ వివాహవేదికా లక్షణమ్
దుర్ముహూతః అబ్దాది	౩౨౧ కన్యాగృహగమనవిధిః.
౨౯౮ దోష, సర్వదోషభజ్ఞాని	౩౨౨ వధూపరియోగిభోజనవిధిః
౨౯౯ స్వల్పదోషనామాని	౩౨౩ మధుపర్కవిధిః
అంధకాణానవాదకి, పరి	విష్టరలక్షణం, నిరీక్షణం
వేషదోషభజ్ఞః, గృహర	కన్యాదానం, అనుదా
౩౦౨ శ్చీదోషభజ్ఞః.	నాని, అక్షతారోపణం
దగ్ధయోగ మృత్యుయో	౩౨౯ తిలకమ్
గ దోషభజ్ఞః, భూకమ్ప	౩౩౦ కంబూణమ్
పశ్చిధూమకటకస్థూణా	అనుదానాని, కన్యాదా
౩౦౭ దిదోషభజ్ఞః.	౩౩౨ నప్రశంసా.
౩౦౮ ఇంద్రదాచాపదోషభజ్ఞః	దమ్పతిభ్యాంకతకప్య
మానదగ్ధదుస్థానదోష	౩౩౩ పూజావిధిః.
౩౦౯ భజ్ఞః	౩౩౪ వివాహహోమః.
౩౧౧ ఉత్పాతస్వదోషభంగౌ	౩౩౫ శౌసకోక్తహోమః.
లగ్నాదిద్వాదశ భావ	లాజ్ఞప్రమాణం, హో
౩౧౨ ఫలమ్.	౩౩౭ మస్థానాని
౩౧౩ వివాహయోగః.	౩౩౮ కన్యాదోషదిర్భవే.
జలయంత్రవిధిః, లగ్న	వివాహకాలే కన్యా ఋ
౩౧౫ ప్రదాత్రిలక్షణమ్	౩౩౯ తుదర్భవేదోషః
౩౧౬ కన్యాదాత్మస్థితియః	౩౪౦ గృహప్రవేశహోమవిధిః
౩౧౭ కన్యావరణప్రకారః.	౩౪౧ గృహప్రవేశశ్చైస్థాన విచారః
వివాహకాలనుధ్యే	చతుర్థాదిచతుర్థ్యే

కథావ్యపూజా, అంతరా	హోమద్యవ్యసంస్కా-
౩౪౩ మృతసూతకే.	౩౬౨ రాదిరి
౩౪౪ మధుస్కు మంత్రార్థః	ద్యవ్యవిశేషః, హవిలక -
౩౪౫ వివాహ మంత్రార్థః	౩౬౪ ఊణమ్.
గృహప్రవేశ సోమ	౩౬౫ ఆహుతి ప్రమాణమ్,
౩౪౬ మంత్రార్థః	౩౬౬ సమిల్ల ఊణమ్.
౩౪౭ వివాహ ప్రయోగః.	హోమే అవదానస్థాన -
౩౪౮ వివాహ ప్రధాన సోమః	౩౬౭ విధిః
౩౪౯ ఔపాసనమ్.	హవనప్రకారః, హోమ
౩౫౦ పునర్వివాహ విషయాణి	౩౬౯ కాలేధ్యాన విశేషః.
ద్వితీయ వివాహ	ప్రాతరుపస్థానం, సాయ
౩౫౧ నిర్ణయః.	ముపస్థానం, సమన్య -
ద్వితీయ వివాహే అగ్ని	౩౭౨ హోమే ఉపస్థానమ్.
౩౫౨ నిర్ణయః.	కామ్యోపస్థానం, సజ్జ -
ద్వితీయ వివాహే జీవత్ప్రి	ల లక్షణం, అగ్ని సంరక్ష
౩౫౩ తృత్య నాంసీ.	౩౭౫ నివిధిః.
౩౫౪ తృతీయ వివాహ నిషేధః.	హోమప్రశంసా, అక -
౩౫౫ అర్క వివాహ విధిః.	౩౭౭ రణేదోషః.
శౌనకోక్త అర్క వివాహ	సూతకే సోమః, అతి -
౩౫౬ హోమః.	సన్న హోమ విధిః, సమ
౩౫౭ అర్క వివాహ ప్రయోగః	౩౮౦ స్య హోమ విధిః
౩౫౮ ఔపాసన విధిః.	౩౮౨ పక్ష హోమ విధిః, పక్ష -
౩౫౯ ప్రాదుష్కరణ కాలః.	హోమే కారణమ్.
హోమ కాలః, గౌణ కా	౩౮౪ సీమోల్లంఘన దోషః,
౩౬౦ లాతీత ప్రాయశ్చిత్తమ్.	సమారోపణ విధిః.

- ౩౮౬ తీర్థయాత్రాద్యకరణై- రం౨ భార్యాప్రవాసప్రయోగః
 కారణం, ప్రవాసాదా- రం౩ పురుషప్రవాసప్రయోగః
 గతస్యకృత్యమ్. రం౪ అగ్నిసంసర్గాదిప్రాయ-
 ౩౮౭ ఔచాసనాగ్నేసంసర్గా- శ్చిత్తప్రయోగః
 దిప్తాయశ్చిత్తమ్ రం౫ స్రమాదాదగ్నినాశేపు-
 ౩౮౮ అగ్నిద్యయసంసర్గా- స్పృహప్రయోగః
 విషయః, పురస్సంధానం, రం౬ నాస్తిక్యాద్విస్మయోగ్నే-
 ౩౮౯ హోమకాలైగ్నినాశే పునస్సంధానప్రయోగః,
 ౩౯౦ అగ్నిత్యాగే. రం౭ ద్విభార్యాగ్నిసంసర్గా-
 ౩౯౧ వివాహచతుర్థీమధ్యే- ప్రయోగః.
 అగ్నినష్టప్రాయశ్చిత్తం రం౮ గృహప్రవేశహోమా-
 ౩౯౩ విస్మయోత్పత్తిస్తాగ్నే- చన్తరం కర్తవ్యసతి-
 ప్రాయశ్చిత్తం. సద్విషివిధిః, అధిమా-
 ౩౯౪ నాస్తిక్యాగ్నేఃప్రాయ- ప్రాప్తే.
 శ్చిత్తమ్ రం౯ కాలనిర్ణయః.
 ౩౯౫ అపత్నీకాపాసనవిధి. రం౧౦ ప్రతిపత్నర్వసద్ధికాల-
 ౩౯౬ ద్విభార్యాగ్నిసంసర్గా- నిర్ణయః,
 ౩౯౭ ఔచాసనకర్మాణివి- రం౧౧ సర్వసద్ధినిర్ణయః.
 యుక్తమన్త్రాధికః రం౧౨ సద్యస్కాలవిధిః.
 ౩౯౮ సాయంహోమసంస- రం౧౩ వికృతీష్టికాలః.
 యోగః. రం౧౪ పునరిష్టికాలః,
 ౩౯౯ ప్రాతఃకౌమారసమ- రం౧౫ అన్వాధానకాలః
 రం౧౬ ఆపత్నీకలకర్తవ్య- రం౧౭ త్రైతకర్తవ్యప్రవర్తమ్.
 సమన్యహోమః రం౧౮ సరేద్యుఃకర్తవ్యం,
 రం౧౯ సత్తహోమప్రయోగః రం౧౯ సూతకాదా ఇష్టిక,

- ౪౨౦ అతిపన్నహామకాలః, విధిః,
 ౪౨౧ అతిపన్నప్రేనిసిద్ధతిథయః ౪౩౦ నధూప్రవేశేశుక్ర-
 ౪౨౨ అన్వాధానెప్తిమధ్యే- విచారః,
 గ్రహణప్రాయశ్చిత్తిం. ౪౩౧ గృహప్రవేశే నక్షత్ర-
 ౪౨౩ అకరణేదాషః, విచారః,
 ౪౨౪ స్థాలీకప్రయోగః, ౪౩౨ గృహప్రవేశవిధిః,
 ౪౨౫ అతిపన్నహామప్రయోగః ౪౩౪ కారికా, గృహప్రవేశ-
 ౪౨౬ గ్రహణేష్టప్రయోగః, మంత్రతాక్షణః
 ౪౨౭ సూర్యగ్రహణేష్టిప్ర- ౪౩౫ నాకబలిప్రయోగః,
 యోగః, ౪౩౬ స్తంభబలివిధిః,
 ౪౨౮ గృహప్రవేశ, ౪౩౭ స్తంభబలిప్రయోగః,

ఇతి నృసింహప్రయోగసరిజాతీయ షోడశోకమకాండ
 విషయానుక్రమణికా.

శ్రీరస్తు.

నృసింహప్రయోగపారిజాతే

షోడశకమౌకాంత్యః.

వాగీశాద్యాస్సుమనసస్సర్వార్థానాముషక్రమే ।
 యం నత్వా కృతకృత్యాస్సృస్తం నమామి గజాననమ్ ।
 శుక్లాన్బరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ ।
 ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్సిర్వవిఘ్నాపశాంతయే ॥
 అగజాఽననపద్మార్కం గజాననమహర్నిశమ్ ।
 అనెకదం తం భక్తానామేకదస్తముపాస్తహే ॥

ఫలముదధిసుతాతపస్తరూణాం పరిమళమాగమమశ్శాళిమాలికానాం
 అమృతరసముపాసకామరాణామతిజగదాకృతిమశ్రయేన్మసింహం॥

ఓక్కారకిక్కిణీనాదమధురశ్రుతిబృంహితమ్ ।
 చిత్రే శృంజలితం భక్త్యా చింతయే చింతయం గజమ్ ॥
 కలయె హృది కల్యాణీం కలాం కామపి వాఙ్మయామ్ ।
 కవితాకలశామ్భాధికల్లోలోల్లాసకాముదీమ్ ॥
 యదేకవశవతినీ విపరివతినీకల్రయీ
 యదాప్తవచసాం ఫలం విధితదధవాదాత్కనామ్ ।
 యతః పరమవాప్యతే సుఖమయం ఐదం తత్పరైః
 ఇదం విజయతేతరాం కిమపి వస్తు కమాభీధమ్ ॥

భగవస్తమ్నవైమి శౌనకం మునిమాచార్యమధాశ్వలాయనమ్ ।
 బహిరస్తరసాస్యయా తమో భజతః పుష్కరతోరినశ్శయమ్ ॥

విద్యస్తే వివిధా గ్రంథాః శ్రౌతస్తాతప్రబోధకాః ।
 సూత్రం తద్వృత్తిభాష్యే చ తద్వ్యాఖ్యానకారికాదయః ॥
 తదథతత్త్వనిష్కషప్రయాసాలసచేతసామ్ ।
 బహ్వచానాం క్రియాతత్త్వసుఖసంవిదమిచ్ఛతామ్ ॥
 సమోదాయ సమాదాయ సామేకత్ర సర్వతః ।
 ప్రయోగస్య ప్రకారోఽయమిహ సజ్జహ్య కథ్యతే ॥
 స్వభావస్వచ్ఛానాం శ్రుతిమునిగిరాం సజ్జహవిధౌ ।
 అభిజ్ఞా మానవజ్ఞాం కలయత కియత్కౌశలమితి ॥
 కిమేషా సర్వేషాముచితఘటనాపాటవకలా ।
 కలాపే ముక్తానాం కథయత భవేదత్ర సుభా ॥
 అహం నిబద్ధనస్యాస్య సాభాగ్యం కిము వర్ణ్యతే ।
 యతశ్శ్రీగురసింహోఽయమస్య కారియితా స్వయమ్ ॥
 ఫలమత్ర పరత్రాప పశ్యతాం ప్రతిపాదయత్ ।
 ప్రయోగపారిజాతోఽయం ప్రథతే పృథవీతలే ॥
 అమూలమనపేక్ష్యం వా న చ కిచ్ఛదిహోచ్యతే ।
 యావదాకాక్షిలం యావదుపయుక్తం విలిఖ్యతే ॥

తత్ర తావచ్ఛ్రుతిన్మాతృకర్తృణాః ప్రతిపాదయిషితయోః
 శ్రౌతస్య ప్రత్యక్షశ్రుతిమూలత్వేనాభ్యహితత్వాత్ప్రధమభావి-
 త్వేఽపి తదనుష్ఠానస్య స్థాతృగర్భాధానాదిసంస్కారానుష్ఠానా-
 నస్తరభావిత్యాత్ప్రధమతః స్థాతృకర్మ నిరూప్యతే — తస్య చ
 కర్మణో ధర్మశాస్త్రప్రమాణకత్వాత్ తత్కర్తారోఽభిధీయన్తే

మనుబ్రుహస్పతిర్దక్షో గౌతమోఽథ యమోఽఙ్గిరాః ।
 యోగీశ్వరః ప్రచేతాశ్చ శాతాతపపరాశరా ॥

సంవర్తశనసా శఙ్ఖలిఖితావత్రిరేన చ ।
 నిష్ణాపస్తన్మహారీతా ధర్మశాస్త్రసనర్తకాః ॥
 ఏతే హ్యష్టాదశ ప్రాక్తా మనయో నియతవ్రతాః ।
 శాశాలిర్నాచికేతశ్చ స్కన్దో లోకాక్షికాశ్వపా ॥
 వ్యాసస్సనత్కుమారశ్చ శస్త్రమర్జనకస్తథా ।
 వ్యాఘ్రః కాత్యాయనశ్చైవ జాతూకర్ణ్యః కపిజ్జలః ॥
 జోధాయనశ్చ కాశావో విశ్వామిత్రస్తథైవ చ ।
 ప్రేణీనసిగోభిలశ్చేత్సుపస్తృతివిధాయకాః ॥
 నసిష్ఠా నారదశ్చైవ సుమన్తుశ్చ పితామహాః ।
 బ్రథుః కాష్ఠాజనిస్సన్యస్రతో గాన్ధర్వశ్చ దేవలః ॥
 జమగ్నిర్భరద్వాజః పులస్త్యః పులహః క్రతుః ।
 ఆత్రేయశ్చ గవేయశ్చ మరీచిర్వత్స ఏన చ ॥
 సారస్కరో ఋష్యశృంగో బైజావాపస్తథైవ చ ।
 ఇత్యన్య స్మృతికర్తార ఏకవింశతిరీతాః ।
 ఏతైర్వాని ప్రణీతాని ధర్మశాస్త్రాణి వై పురా ॥ ఇతి॥

ఎతదనాశ్వాసే దోష ఉచ్యతే —

తాన్యేతాని ప్రవీణైస్తు న హస్తవ్యాని సౌతుభిః ।
 యస్తాని హేతుభిహాన్యాతోస్సైన్ధే తమసి మజ్జతి ॥
 విష్ణుశ్చ — పురాణం మానవౌ ధమః సాక్షో వేదశ్చిత్సితమ్ ।
 ఆజ్ఞాసిద్ధాని చత్వారి న హస్తవ్యాని హేతుభిః ॥
 వసిష్ఠః — అప్రామాణ్యం చ వేదానామార్హణం చాపి కుత్సనమ్ ।
 అన్యవస్థాపి సర్వత్ర ఎతన్నాశనమాత్మనః ॥
 మనుశ్చ — యోనమన్యేత తే తూభే హేతుశాస్త్రాశ్రయోనరః ।
 స సాధుభిరహిష్కార్యో నాస్తికో వేదనిష్ఠకః ॥

— అథ ధర్మప్రశంసా —

తత్రాచార్యశ్వలాయనః. —

ధర్మసంసేవితశ్చుద్ధన్తాయతే మహతో భయాత్ ।
 శ్రుత్వాఽపి సస్తస్తుష్యన్తి దూరాద్ధర్మపరం నరమ్ ॥
 ధర్మః కృతశ్చతో దృష్టః కథితశ్చిన్తితోఽపి వా ।
 తథాఽనుమోదితోఽపీహ పుష్టాతి పరమం శుభమ్ ॥
 తస్మాద్ధర్మో యథాశక్తి యత్నా తేనైవై సృభిర్బుధైః । ఇతి ॥

— అథ ధర్మస్వరూపనిరూపణమ్ —

మనుః — విద్వద్భిః సేవితసద్భిః నిత్యమద్వేషరాగిభిః ।
 హృదయేనాభ్యనుజ్ఞాతో యో ధర్మస్తం వ్యసస్యత ॥
 అనామ్నా తేషు వేదేషు కథం న్యూదితి చెద్భవేత్ ।
 యం శిష్టా బ్రాహ్మణా బ్రూయుః స ధర్మస్సాన్యదశక్కితః ॥
 విశ్వామిత్రః — యమార్యః క్రియమాణం హి శంసన్త్యాగమవేదినః ।
 స ధర్మో యం విగహన్తి తమధర్మం ప్రచక్షుతే ॥
 వెదోక్తః ప్రథమో ధర్మో ధర్మశాస్త్రేషు చాపరగి ।
 శిష్టాచారస్తృతీయస్తు త్రివిధం ధర్మలక్షణమ్ ॥

— అథ ధర్మప్రమాణాని — తత్ర యాజ్ఞవల్క్యః —
 శ్రుతిస్సృతిస్సదాచార స్వస్య చ ప్రియమాత్మనః ।
 సమ్యక్సంజ్ఞుల్పజగి కామో ధర్మమూలమిదం స్మృతమ్ ॥
 ధృతిః క్షమా చమోఽస్తైయం శౌచమిన్ద్రియనిగ్రహః ।
 హేవికద్యా సత్యమక్రోధో దశకం ధర్మలక్షణమ్ ॥
 మనుః — వెదోఽఖిలౌ ధర్మములం శ్రుతిశీలే చ తద్విదామ్ ॥
 ఆచారశ్చైవ సాధూనామాత్మవస్తుష్టిరేవ చ ॥

హరితః — అనుష్ఠితం తు యద్దేవేః మునిభిర్యదనుష్ఠితమ్ ।

నానుష్ఠేయం మనుష్యైస్తు తమక్తం కర్తవ్యమ్ ॥

— అథ స్మృత్యధ్యయనమ్. —

చన్దికాయాం, యథాఽపి నెదాధ్యయనం ధర్మశాస్త్రమితిధా ।

అధ్యేతవ్యం బ్రాహ్మణేన నితరాం స్వర్ణమిచ్ఛతా ॥

మనుః — ధర్మశాస్త్రమధీయానో బ్రాహ్మణః శ్రుతియోఽపి వా ॥

పునాతి హి పితౄణాం పూర్వాణాం సప్త సంతానరాంస్తథా ॥

ధర్మశాస్త్రమధీయానో బ్రాహ్మణస్సంశ్రితః ।

మనోవాగ్దేహజైర్నిత్యం కర్మదోషైర్ను లిప్యతే ॥

శబ్దలిఖితౌ — రాగద్వేషాగ్నిదధానామజ్ఞానవిషచాయినామ్ ।

చికిత్సా ధర్మశాస్త్రాగ్రణి వ్యాధీనామిన భేషజమ్ ॥

స్మృతిరత్నావళ్యామ్ —

స్మృతిం వినా న హి జ్ఞానం ధర్మస్య భవతి క్వచిత్ ।

న జాతు జ్ఞాయతే రూపమాలాకేన వినా యథా ॥

బృహస్పతిరపి — అధీత్య చతురో వేదాన్ సహజైస్సపదక్రమాన్ ॥

స్మృతిహీనా న శోభన్తే చన్ద్రహీనేన శర్వరీ ॥ ఇతి ॥

ఎతదధ్యయనాకరణే దోషమాహ —

బృహస్పతిః — శ్రుతిస్మృతీ హి విక్రమాం చక్షుషీ మమే మతే ।

కాణస్తత్తేకయా హీనో ద్వాభ్యామన్ధః ప్రకీర్తితః ॥

అన్యచ్ఛ —

శ్రుతిస్మృతీ చక్షుషీ ద్వే ద్విజానాం న్యాయనత్తనామ్ ।

మాగమముత్కృష్టమాక్రమ్య ప్రసతన్తి పథశ్చుప్సతాః ॥ ఇతి ।

— అథ శ్రుత్యాదిప్రమాణమ్. —

మనుః — శ్రుతిం పశ్యన్తి మునయః స్మరన్తి చ యథాశ్రుతి ।

తస్మాత్ప్రమాణముభయం ప్రమాణైః ప్రమితం భవి ||

స్త్రోత్ర్యణవే—వేదాద్విజ్ఞాయతే ధర్మస్తస్మిన్నేవ వ్యవస్థితః |

ప్రాప్యతే చ తదిభ్యాసాత్ స్మృతిశీలాచ్చ తద్విదామ్ ||

అథశాస్త్రోష్వసక్తానాం ధర్మజ్ఞానాం విధీయతే |

ధర్మం జిజ్ఞాసమానానాం ప్రమాణం పరమం స్మృతిః ||

వ్యాసః—ధర్మమూలం వేదమాహుః ధర్మశాస్త్రమకృత్రిమమ్ |

తద్విదాం స్మృతిశీలే చ సాధ్యాచారం మనఃప్రియమ్ ||

అశ్లేరాః—ప్రత్యక్షమనుమానం చ శబ్దశ్చ వివిధాగమః |

త్రయం సువిదితం కార్యం ధర్మసిద్ధిమభీష్వతా ||

ధర్మద్యోతే—ఆవిర్భూతప్రకాశానామనుపప్లవచేతసామ్ |

అతీతానాగతజ్ఞానాం ప్రత్యక్షం న విశిష్యతే ||

అతీద్రియాననందేద్యాః పశ్యన్త్యాపేణ చక్షుషా |

యే భావాన్వచనం తేషాం నానుమానేన బాధ్యతే ||

హరితః—వేదాః ప్రమాణం స్మృతయః ప్రమాణం

ధర్మాధర్మయుక్తంవచనం ప్రమాణమ్ ||

యస్య ప్రమాణం న భవేత్ప్రమాణం

కస్తస్య కుర్యాత్వచనం ప్రమాణమ్ ||

న యస్య వేదా న చ ధర్మశాస్త్రం

న నృద్ధవాక్యం చ భవేత్ప్రమాణమ్ |

సోఽధర్మకృద్విష్టహతో దురాత్మా

నాత్మాపి తస్యేహ భవేత్ప్రమాణమ్ ||

అశ్లేరాః—ప్రమాణాని ప్రమాణజ్ఞైః పరిపాల్యాని యత్నతః |

సీదన్తి హి ప్రమాణాని ప్రమాణైరవ్యవస్థితైః ||

ప్రమాణసహితం యత్స్యైతత్సర్వం గమ్యతే సుఖాత్ ।
అప్రమాణప్రమేయస్య దుఃఖేనాధిగమో భవేత్ ॥

ఇతి శ్రుత్యాదిప్రమాణమ్.

— అథ శ్రుత్యాదిబలాబలమ్ —

లోకాక్షిః—శ్రుతి స్మృతివిరోధే తు శ్రుతి రేవ గరియసి ।
అవిరోధే సదా కార్యం న్యతః వైదికసత్తిధా ॥
సజ్జహే—శ్రుతి స్మృతిపురాణేషు విరుద్ధేషు పరస్పరమ్ ।
పూర్వంపూర్వం బలీయస్సాన్యదితి న్యాయవిదో విదుః ॥
చతుర్వంశతిమతే—స్మృతేర్వైదికవిరోధాదు పరిత్యాగోయథాభవేత్ ।
తథైవ తాకికం వాక్యం స్మృతిబాధ పరిత్యజేత్ ॥
వ్యాసశ్చ—ధర్మం యో బాధతే ధర్మో న స ధర్మః కదాచన ।
అవిరోధే తు యో ధర్మః సధర్మః సద్విభుర్యతే ॥
తస్మాద్విరోధే ధర్మస్య నిశ్చిత్త్య గురులాఘవమ్ ।
తయోర్భూయస్తమం విద్వాన్ కుర్యాద్ధర్మవినిర్ణయమ్ ॥
మనుః—స్మృతిద్వైధంతు యత్ర స్యాత్తత్ర ధర్మావభావ స్మృతౌ ।
ఉభావపి హి తౌ ధర్మ సమ్యగుక్తౌ మనీషిభిః ॥
కౌ—మనుస్మృతేస్తు విశేషమాహ అక్షిరాః —
యత్సర్వం మమనా ప్రాక్తం ధర్మశాస్త్రమనుత్తిమమ్ ।
స హి తత్సమతీక్రమ్య జచనం హితమాత్మనః ॥
వేదాదుపనిబద్ధత్వాత్ప్రధాన్యం తు మనుస్మృతేః ।
మన్వర్థవిపరీతా తు యా స్మృతీన్నా విసశ్యతి ॥
శ్రుతిశ్చ—“ యదైవ కిం చ మమరసదత్త ద్భేషజమ్ ” ఇతి.

అత్ర కల్పసూత్రస్మృతివిరూఢే ప్రత్యక్షశ్రుతిమూలత్వేన కల్ప-
సూత్రం ప్రబలమిత్యాహ — హేమాద్రావుల స్త్రీః—

శ్రౌతానాం కర్మణాం క్లృప్తిః కల్పసూత్రం తదుచ్యతే ।
తథైవ గృహ్యకల్పానాం న్యార్తానాముపసంజగ్ధాః ॥
శాఖానాం విప్రకీర్ణత్వాత్ పురుషాణాం ప్రమాదితః ।
నానాసకరణస్థత్వాత్ స్మృతైర్ములం న లక్ష్యతే ॥ ఇతి
యాజ్ఞవల్క్యపిండతస్మిన్న శాఖాయాః కాశ్చిత్తాసాం వెదాంతరాణిచ
అంతర్ధానం గతాసీహ స్మృత్వా తాస్మృతయఃకృతాః ॥

—ఇతి శ్రుత్యాదబలాబలమ్—

అనుభూతిం ప్రభూతింకే చనాన్యే పౌరుషూతికామ్ ।
వయం తు సంస్కృతిం విద్ధో నృసింహపదసంస్కృతిమ్ ॥

—అథ సంస్కార నిరూపణమ్—

సౌత్రచార్యః—అతిః పరం ద్విజాతీనాం సంస్కృతిర్నియతోచ్యతే ।
సంస్కారిరహితా యే తు తేషాం జన్త నిర్ధకమ్ ॥ ఇతి
నియతానిత్యా । నిర్ధకకత్వం బ్రాహ్మణ్యానభివ్యక్తేః ।

అతఏవాణ్ణిరాః—చిత్రకమక యథానైకై ర్జైరున్మిల్యతే శనైః ।

బ్రాహ్మణ్యమప తద్వత్సాన్యత్ సంస్కారై ర్విధిపూర్వకైః ॥
స్వేష్టే గృహ్యాయథాప్రాక్తాంతథా సంస్కృతయోఽఖిలాః
కతకవ్యా భూతికామేన నాన్యథా సిద్ధిమృచ్ఛతి ॥
పశ్యంశిసంస్కారైః సంస్కృతాయ ద్విజాతయః ।

తే పవిత్రాశ్చ యోగ్యాస్సున్యః శ్రాద్ధాదిషు సుయన్త్రితాః ॥

అతాదిశబ్దాద్యజనానాం పరిగ్రహః ॥

గర్భాధానం పుంసవనం సీమంతోబలిరేవ చ ।

బలిర్విష్ణుబలిః ।

జాతకృత్యం నామకమం నిష్కృతమోఽన్నాశనం పరమ్ ॥

చౌలకర్తృపనయనం తద్వృతానాం చతుష్టయమ్ ।

అత్ర తద్వృతానామితి తచ్ఛబ్దేన ప్రసిద్ధవాచినా వేదో వివక్షితః ।

న్నానోద్వాహా చాగ్రయణమష్టకా చ యథాతథమ్ ॥

శ్రావణ్యామాశ్వయుజ్యాం చ మార్గశీర్ష్యాం చ పార్వణమ్ ।

ఉత్సర్గశ్చాపసృపాకర్తృ మహాయజ్ఞాశ్చ నిత్యశః ॥

శ్రావణ్యాం కర్తవ్యం శ్రవణాకమం । ఎవమాశ్వయుజ్యామాశ్వ-

యుపకమం । మార్గశీర్ష్యాం ప్రత్యవరోహణమ్ । పర్వణీక్రయ-

మాణం పార్వణమ్ ॥

సంస్కారానియతా హ్యేతే బ్రాహ్మణస్య విశేషతః ॥ ఇతి.

గౌతమస్తు - గర్భాధానం, పుంసవనం, సీమంతోన్నయనం, జాత-

కర్తృ, నామకర్తాన్నప్రాశన, చౌలోపసయన, చత్వారి వేదనితాని,

న్నానం, సహధిమిణీసంయోగః, పశ్చాన్నాం యజ్ఞానామనుష్ఠా-

నమ్ ॥ అష్టకా, పార్వణశ్రాద్ధమ్, శ్రావణ్యాగ్రహాయణీ, చైత్ర్యా-

శ్వయుజ్యాగ్రయణమితి సప్తపాకయజ్ఞసంస్థాః, అగ్న్యధేయాగ్ని-

హోత్రదర్శపూర్ణమాసచాతుర్మాస్యాగ్రయణేష్టనిరూఢపశుబధ్ధా-

స్సాత్రామణీతి సప్తహవిర్యజ్ఞసంస్థాః, అగ్నిహోమోఽత్యగ్నిష్టేమ

ఉత్సర్గిష్టేషోవాజపేయోఽతిరాత్రోఽష్టోర్యామ ఇతి సప్తశోమయ-

జ్ఞసంస్థా ఇత్యేతే చత్వారింశత్సంస్కారాః । అష్టావాత్తగుణాః-ద-

యా సర్వభూతేషు త్మోన్తిరససూయాశౌచమనాయాసో మాఙ్గల్య-

మకాత్పణ్యమస్పృహేతి । యస్యైతే చత్వారింశత్సంస్కారా

అష్టావాత్తగుణాశ్చ స బ్రహ్మణాస్సాయుజ్యమాసౌత్తీత్యాహః ॥

మనుః-సంస్కారైస్సంస్కృతః పూర్వే రుత్తరై రపి సంస్కృతః ।

నిత్యమప్యగుణై ర్యుక్తో బ్రాహ్మణో బ్రహ్మతాకికః ॥

[బ్రాహ్మం పుంసమవాప్నోతియస్తాన్నచ్యవతే పునః ॥ ఇతి ॥

గర్భాధానాదయః పూర్వసంస్కారాః । ఉత్త రేపాకయజ్ఞాదయః ।

తిథాచహారీతః—ద్వివిధోపి సంస్కారో బ్రాహ్మణ్యే వశ్యగర్భా-

ధానాది స్సాతో బ్రాహ్మ్యః । పాకయజ్ఞా హమి ర్యజ్ఞాస్సమ్యాశ్చ

దేవః । బ్రాహ్మణసంస్కృతఃకుషీణాం సమానతాం సాయుజ్యం

గచ్ఛతి । దేవనోత్త రేణ సంస్కృతోదేవానాం సమానతాంసా-

యుజ్యంగచ్ఛతీతి । స్రాగుక్తానాం సంస్కారాణాం నైమిత్తిక-

నామికమాసికనిత్యభేదేన చాతుర్విధ్యమాహాశ్వలాయన ఆ -

చార్యః —

నైమిత్తికాష్టోడశీ త్తః సముద్వాహావనానకాః ।

తథైవాగ్రయణాద్యాశ్చ సంస్కారా వాషికా మతాః ॥

మాసికింసర్వణం ప్రాక్తం అశక్తానాంతువాషికమ్ ।

మహాయజ్ఞాస్తు నిత్యాస్మ్యః సన్ధ్యావచ్చాగ్నిహోత్రవత్ ॥

సంస్కారాణామథై తేషాం యథావదిహనిణాయః ।

దేశకాలానురూపేణ శాస్త్రతత్త్వప్రవర్తతే ॥ ఇతి

అత్ర గర్భాధానాద్యుపనయనపర్యంతా ఏవ సంస్కారా నియతాః

సవేషామ్, న తు స్నానాదయః, అన్యథా బ్రహ్మచర్యాదేవ ప్రవ్ర-

జేదిత్యాది విరుద్ధేత ఏతే సంస్కారాద్విజాతీనామేవ యథాఽ-

హయాజ్ఞ నిర్భూయః —

విప్రక్షత్రియవిత్ శుశ్రవణాస్త్యాద్యాస్త్రయోద్విజాః ।

నిషేకాదిశ్శానాంతాః తేషాం వై మన్త్యతఃక్రియాః ॥ ఇతి.

నిషేకో గర్భాధానమ్ । అత్ర మన్త్యతఃక్రియాఇతి వదతా శుశ్ర-

స్వామస్త్రస్సంస్కార ఇతి సూచితమ్, అతఏవ సంస్కారాధికారే
 చుమః - సూద్రోవ్యేన విధత్యావ్యో వినాయస్త్రేణసంస్కృతః॥
 ఇతిశ్రీ నృసింహప్రయోగసారిజాతప్రకరణే షోడశకమకాక్షా—

సంస్కారనిరూపణమ్.

— అథ అనుక్రమణికా —

కర్మణాం సత్కమణానామయంతానననుక్రమః ।
 పుణ్యాహవాచనవిధిరఙ్కురాపణమేన చ ॥
 అథాపితృభ్యోఽభ్యవయశ్శాద్ధంకౌతుకబద్ధనమ్ ।
 విధిరగ్నిముఖస్వాపి విధిర్గ్రహమఖస్యచ ॥
 గర్భాధానంపుంసననం తతశ్శాననలోభనమ్ ।
 సీమంతోన్నయనంవిష్ణుబలిజ్ఞాననకర్మన ॥
 నామకర్మతథాఖ్యైర్వైరహణం దుగ్ధిపానకమ్ ।
 కణాపేదోనిష్క్రమణం నవాన్నప్రాశనంతథా ॥
 చౌలకమాక్షరాభ్యాసో ధర్మోఽనుపనయస్యచ ।
 అథోపనయనంమేధాజననంబ్రహ్మచారిణి ॥
 ధర్మాస్తేష్టికధర్మాశ్చ తథోపాకరణక్రమః ।
 స్వాధ్యాయవిధిగ్రతాపి తథైవ్రాతసజనక్రియా ॥
 మహానామ్నిచాధమహావ్రతంచోపనిషద్వ్యతమ్ ।
 గౌదానికం సమావృత్తిః నియతస్నాతకస్యతు ॥
 పాణిగమవిధిశ్చైవ హ్యగ్నేశ్చైవాసనస్యచ ।
 గృహప్రవేశస్యవిధిః ప్రతిపద్ధౌమనిణాయగి ॥
 శ్రవణాకర్మసంపాణాం బలిరాశ్వయుజీవిధిః ।
 విధిర్గ్రయణస్వాపి తథాప్రత్యవరోహణమ్ ॥
 పార్వణం చాష్టకశాద్ధం ఆహ్నికాచారనిణాయగి ।

తిథ్యాదివిణయశ్చైవ తత్రదానవ్రతాదిచ ॥
 వ్యవహారవిధిశ్చైవ ప్రాథమ్యశ్చైవ నిరూపణమ్ ।
 అగ్న్యధానంచాగ్నిహోత్రం పూణామాసేష్ఠివిణయః ॥
 తథాచస్తే శ్వదేవస్య ప్రభూసస్యచవిర్ణయః ।
 సాకమేధశ్శునాసీర్యం విధిర్ఆగ్రయణస్యచ ॥
 శశుబధస్యచవిధిః సాత్రామణ్యావిధిస్తథా ।
 అగ్నిష్టోమస్య చాత్యగ్నిష్టోమస్యచవిధిస్తథా ॥
 ఉక్త్యపాదశినోశ్చైవ వాజవేయవిధిస్తథా ।
 అతిర్ఆత్రస్యచవిధిరప్తార్యామస్యచైవహీ ।
 దయావ్యాత్తిగుణానాంచ హ్యష్టానాంచైవలక్షణమ్ ।
 వానప్రస్థస్యచాచారః సంన్యాసస్యవిధిస్తథా ॥
 తేహంచాచారనియమాః సంస్కారా విధిపూర్వకాః ।
 రాజధర్మావేశ్యధర్మాః శూద్రధర్మాస్తథైవచ ॥
 లక్ష్మీనృసింహస్తోత్రంచ వక్ష్యతే చాత్రతత్త్వతః ॥

ఇత్యనుక్రమణికా.

భగవాన్స్తు ప్రా భూత్యై యదావిర్భవవైభవే ।
 భవనేషు బలారాతేః బభూవస్వస్తివాచనమ్ ॥
 అథానస్తరకతన్యగభాదానాదిసంస్కారాణాం ప్రా -
 యేణ స్వస్తివాచనాఙ్కరాపణాభ్యుదయశ్రాద్ధకాతుకబధ్ధాగ్ని-
 ముఖగ్రహయజ్ఞపూర్వకత్వేన తత్సాపేక్షత్వాత్ స్రగధమంతావ-
 దుద్దేశక్రమప్రాప్తః స్వస్తివాచనవిధిరభిధీయతే —

తత్ర త్రికాండైః —

గభాదానాది సంస్కారైస్విష్టాపూర్తే క్రతుష్వపి ।

స్పృద్ధిశ్రాద్ధం పురాకార్యం కమాదా స్వస్తివాచనమితి ॥

వ్యాసః-సమూజ్యగంధపుష్పదైత్యః బ్రాహ్మణాన్ స్వస్తివాచయేత్ ।

ధర్మకర్మణి మాజ్యల్యై సక్లృష్టేషు ద్భూతదర్శనే ॥

కారికా-స్వస్తివాచనము తేష్టం గృహ్యకర్మను కేఘచిత్ ।

ఆచార్యైశాశాస్త్రై స్త్రిన్ మజ్జలార్థముగీరితమ్ ॥

అర్చితా బ్రాహ్మణాస్సమ్యక్ గంధమాల్యైస్సదక్షిణైః ।

తిస్థేయైః స్రాజ్ముఖాయుగ్ధా వక్త్రా దర్శనాణయః ।

తిష్ఠే ద్వాచయితా తేషాం దక్షిణాస్సాన్యదజ్జుభిః ॥

బ్రభత్కుమ్భమపాంపూర్ణం పిహితాననమర్చితమ్ ।

అథఘాచయితుర్భావం దక్షిణంతు సమాశ్రితాః ॥

తిష్ఠన్త్యదజ్జుఖాస్సమ్యక్సంస్కార్యాస్తత్ర తత్రతు ।

మనఃకర్మాదికంసు స్త్రమేకాగ్రమతిరాదిశేత్ ।

మనసస్సగ్నిబ్రూయ్యతేసమాహితపూర్ణకమ్ ॥

ప్రసీదన్తుభవన్త ఇత్యథవాచయితా వదేత్ ।

ప్రసన్నాస్సగ్నిస్పష్టమాచక్షీరంస్తథాన్వితాః ॥

శాన్తిఃపుష్టిరవిఘ్నాద్యాః శబ్దాఃపఞ్చదశేనతు ।

అస్తుశబ్దస్తముచ్యైరన్వాచయితాతతఃపరమ్ ॥

సస్మత్యదేవతానాంతు హోమంకుర్యాద్విచక్షణః ।

తస్యానామగృహీత్వాన్వేషిప్రీయతామితిభాషితే ॥

పుణ్యాహంస్వస్తిమృద్ధించ భవత్పూర్వంబునన్వీతి ।

ప్రణవాద్యం త్రిరాచప్టే భవదాదినాపరే ॥

పుణ్యాహందేస్త్రీరభ్యాసే మన్ద్రమథోచ్యనిస్వయమ్ ।

ఆశ్రయేరన్నిమేసర్వే యథాగమపరవ్వరమ్ ॥

సత్కుక్తివిషయేభేదస్త్రతీయస్తవ్యధ్యతామితి ।

అపఠత్యాదిభిశ్శాన్తిం తతఃకుర్యుస్సమాహితాః ॥

స్వస్తివాచకమత్రేష్టం సర్వేషామృద్ధికమణామ్!

ఆదానస్త్రేప్రయోక్తస్యమితియజ్ఞవిదామతమ్ ||

జమస్తస్వామినాప్రాప్తిమితిస్తుస్వస్తివాచనమ్ || ఇతి

ఇదమప్రగృహ్యమ్ - అథ స్వస్త్వయనం వాచయాతేతి || అస్యా-
ధకమాహ - నారాయణః - భుక్తాస్తేవిప్రాః ఓమ్ స్వస్తితి
ప్రశ్నాచుకి || హరదత్తస్తు - అథ తేః భుక్తనద్భిః స్వస్త్వయనం
వాచయేత్ || స్వస్త్వయనమస్త్వీతి వాచయేదిత్యధః ఇతి కేచి -
త్పుణ్యాహవాచనోపలక్షణమితి | గృహ్యపరిశిష్టేతు-అథ స్వస్తి -
వాచనమృద్ధిపూర్తేషు కర్మణసు స్వస్త్వయనంవాచయాతే -
త్యాచార్యః | ఋద్ధిర్వాహాంతా అపత్యసంస్కారాః | ప్రతిష్ఠోద్యాపన
పూర్తిమ్ | తత్కర్మణశ్చాద్యస్తయోగికుర్యాచ్ఛుచిఃస్వలంకృతో
వాచయితా తథాభూతైసద్ధనిమజ్జశసమ్భరం సమ్భృత్యయుగ్గా-
న్బాగ్రహణాస్పృశస్తాచారిలక్షణసమ్పన్నాన్ గద్ధాదిభిరభ్యర్చ్య
దక్షిణయాతోపయేదథ తేప్రాజ్ఞుభాగప్రసన్నాదభిషేచణయస్త్రిష్టే-
యుస్తద్దక్షిణతోవాచయితోదజ్ఞుభిః సంస్కార్యావాచయితుర్దక్షి-
ణంసార్వమధితేషేయరథవాచయితాదర్శిపాణిరపాంపూర్ణాముద-
కుమ్భం స్వర్చితం సప్లవముఖం ధృత్వా తిష్ఠన్ సమాహితోమన-
స్సమాధీయతామితి బ్రాహ్మణాన్బాగ్రయాత్ సమాహితమనసస్త్వ
ఇతి తేప్రతిబ్రూయుకి, ప్రసీదన్తుభనన్త ఇతి వాచయితాప్రసన్నాస్త్వ
ఇతీతరే | అథ సర్వే సంహత్యశాన్తికి, పుష్టిస్తుష్టిరవృద్ధిరవిఘ్నమా-
యుష్యమాలోగ్యం, శివంకర్తృకర్తృసిద్ధిధర్మార్కసమృద్ధికి, పుత్రసమృ-
ద్ధికి, వెదసమృద్ధికి, శాస్త్రసమృద్ధికి, ధనధాన్యసమృద్ధిప్తసమ్పది -
త్యేతాని పశ్చదశాస్త్యవ్రాత్యుక్తాన్ తన్నామ్నా కర్మదేవతా
ప్రీయతామితి బ్రూయుకి. అథ వాచయితా, పూర్వం తత్తల్లి-

జనున్తా) పతిత్వా త్రిస్త్రీర్నైవ మధ్యోచ్చస్వరైః ఓం పుణ్యాహం
భవన్తోబ్రువన్తు, ఓంస్వస్తిభవన్తోబ్రువన్తు, ఓం ఋద్ధింభవన్తోబ్రువ-
న్త్వితిబ్రూయాత్, తేషాం తథాప్రత్యేకం ప్రతిబ్రూయూః. ఓ -
మృధ్యతామిత్యథాయబ్రూయురథ ప్రాజ్ఞుఖమాసేనంసామాత్యం.
కర్తారం బ్రాహ్మణాః సప్లవసిర్భూతాయః శాన్తిపవిత్రలిక్ష్ణాభిరిఋ-
గ్భిరభిషిజ్ఞేయః పున్ధ్యో నీరాజనాది మజ్జలంకుర్యురితి ॥

అథ స్మృతిరూపేణాప్యహాచార్యః.—

వేదికే తాన్త్రికేచాదా తతఃపుణ్యాహ ఇష్యతే ।
పుణ్యాహవాచనవిప్రాయుక్తావేదవిదిశ్శుభాః ॥
యజ్ఞోపవీతినశ్చన్తాః ప్రాజ్ఞుఖాస్సన్యసిపవిత్రిణాః ।
గన్ధపుష్పార్చితాశ్శుద్ధాః సోత్తరీయాః కుశాయుధాః ॥
ఆసినాకిపశ్చిమేభాగే పూణాకుమ్భస్య సత్తిమానః ।
గురౌర్దక్షిణభాగేతు కర్తాఽసౌ తదాజ్ఞయా ॥
సూత్రేణవేషితం కుమ్భనుపాం పూర్ణం సుధూపితమ్ ।
మృత్తానూదిమయంభూమా రత్నగర్భంసమర్చితమ్ ॥
సితతణ్డలపూర్ణేన పాత్రేణవిహితాననమ్ ।
పల్లవాద్యైశ్చ సజ్జలహ్య గురుస్తిప్తమదజ్ఞుఖః ॥
వక్తారశ్చాపి తిష్ఠేయః విప్రాస్తాన్వాచయేద్గురుః ।
మనస్సమాధీయతామిత్యక్తాస్తే గురుణాద్విజానః ॥
సమాహితమనసస్య ఇతిబ్రూయస్తతస్సితాః ।
ప్రసేదన్తుభవన్తశ్చైత్యుక్తేతేచానుమన్త్రణమ్ ॥
కుర్యుఃప్రసన్నాస్స ఇతి తతోగురుముఖాద్విజానః ।
శాన్తిరిపుష్టిస్తుష్టివృద్ధిః అవిఘ్నోగ్యమిత్యపి ॥
శివంకమౌచకమాన్తే సిద్ధిరస్త్విత్యుదాహరేత్ ।

ప్రత్యుక్తే తైశ్చ పుణ్యాహకాలఇత్యుత్తమేనతు ।
 వాచ్యతామిత రే బూయురాచార్యశ్చ తతో వదేత్ ।
 ఓం పుణ్యాహం భవన్తశ్చ బ్రువన్తి త్వివచోద్విజాః ॥
 ఓం పుణ్యాహమితి బ్రూయురోం స్వ స్తీతి తతో గురుః ।
 పూర్వవచ్చ బ్రువన్తి స్వస్థం తే చర్ధ్ధిం చ తథానరాః ॥
 పూర్వవత్తే సమాసీనా గుర్వాద్యాకికలతరిగురుః ।
 శ్రావ్యపాత్రే శుభే త స్థి తే తాన్వాచయేత్తతః ॥
 సావిత్ర్యుదిస్వగృహ్యోక్తమస్తే గ్రిపుణ్యాహఇష్యతే ।
 బహ్వృచోఽపితరే తద్విదాపో హిషాదిభి స్తథా ॥
 సవభిష్టే శ్వదేవేన సూక్తేనాన ఇతిద్విజః ।
 అష్టాభిశ్చ పనఇతి త్రిభిరేతోఽన్వితీరయేత్ ।
 స్వాదిష్టయేతినవభిరేకయర్చాఽధచద్విజః ॥
 తరత సమస్తీసూక్తేన శుచీవఇతిచేకయా ।
 యదన్తి ద్వాదశభిః అగ్నిశ్శుచిరిద్వ్యృచా ॥
 ఖిలర్చవాఽధతస్యాః ప్రాగెవంపుణ్యాహమిరితమ్ ।
 కుశామ్బుభిశ్చ కర్తారం ప్రోక్షయేయిరిమేద్విజాః ॥
 పరన్త్యృచోవిశుద్ధ్యధంబహ్వృచాస్సవగృహేతథా ।
 పుణ్యాహోదివదేక్షూర్వం చుస్త్రమథోఽన్తి మన్వరేః ।
 పుణ్యాహోస్తేఽచయేద్విప్రాదక్షిణాద్యే సస్వశక్తితః ॥
 యత్క్రించిత శ్రాద్ధకంభుక్తాప్రతిగృహ్యచవాఽశుచిః ।
 అబ్రాహ్మణశ్చ పుణ్యాహే సాహస్యాదితిమమతి ॥
 పుణ్యాహవాచనంశస్తమానాస్యాత్సర్వకర్మసు ।
 తత్ప్రత్యేన్విబుధః కుర్మాత్ సర్వకర్మాణిమానసః ॥ ఇతి.

— ఆత్ర భగవాన్ శౌనకిః —

పుణ్యహవాచనవిధిం వత్సోమోఽథ యథావిధి |
 ప్రయోక్తుం కర్మణో హ్యదావస్తే చోదయసిద్ధయే ||
 అచింతాబ్రాహ్మణాః పూనాం గర్ధమాప్త్యస్పదక్షిణైః |
 తిస్థేయుః స్రాక్షుఖా యుక్తా వక్తారో దభవానాయః ||
 ఉద్యుఖో వాచయితా తిష్ఠేత్తైభ్యస్తు దక్షిణే |
 బిభ్రత్కున్భవమాంపూణాం సిహితాననచిత్తమ్ ||
 తత్రాదావా ఇత్యేవం వదేద్వాచయితా త్రితిః |
 వక్తారోపి శివా ఆపన్నన్త్విత్యేవం బ్రువన్త్వథ ||
 గర్ధా ఇతి వదేత్కర్తా సుగర్ధాః పాన్త్వితీతరే |
 వదేత్పుష్కం సుమనసః ఇత్యేవమపరైః చ ||
 సామనస్యమితి బ్రూయురస్తు శబ్దాస్తమత్వరాః |
 పశ్చాదక్షత ఇత్యేవం బ్రూయాద్వాచయితా త్రితిః ||
 అన్యేఽక్షతం చారిష్టంచాన్త్విత్యేవం బ్రూయురప్రతాః |
 తతో వాచయితా విప్రా దక్షిణా ఇత్యుదీయేత్ ||
 స్వస్తిశబ్దాన్యముచ్చార్య దక్షిణాః పాన్త్వితీతరే |
 బహుదేయమితి బ్రూయురస్తు శబ్దాస్తమత్వరాః ||
 కర్తాఽథ దక్షిణా జానం పాతయిత్వా మహేతరే |
 ఉద్యుఖో బహేత్సాక్షం శ్రద్ధయేత్యేవమాదికమ్ ||
 జపిత్వోత్థాయ తం కుమ్భం బిభ్రత్తిష్ఠేదుద్యుఖః |
 మనస్సమాధీయతామిత్యేవం వాచయితా వదేత్ ||
 సమాహితిమనసస్య ఇత్యేవం చ బ్రువన్త్వథ |
 ప్రసన్నాస్స ఇతి ప్రతాకి ప్రతిబ్రూయంతీతరే

శాన్తిః పుష్టిస్తథా తుష్ట్యుద్ధ్యవిఘ్నస్యసుక్రిమాత్ ।
 ఆయుష్యమారోగ్యమితి శివం కమేత్సద్ధాప చ ॥
 ఆస్తుశబ్దాన్తముచ్యైరక వాచయిత్వా తథాపరై ।
 ప్రజాపతికి ప్రీయతామిత్వధి వాచయితా వదేత్ ॥
 పరై ప్రధమముచ్చార్య ప్రీయతాం భగవానితి ।
 పశ్యాత్ప్రజాపతిరితి బ్రూయుఃప్రయతిమానసాః ॥
 పుణ్యాహం నాచయిష్యేహమితి వాచయితా వదేత్ ।
 వాచ్యతామితి భాషన్తే నక్తారశ్చ సుచేతసః ॥
 అథోద్ధాతేవ శకున నామ గాయశిపూర్వకామ్ ।
 ఋచం సర్వేసహ బ్రూయుస్తతో వాచయితా ద్విజః ॥
 ఓముక్తిపూర్వం పుణ్యాహం భవంత్యితి భాషితాత్ ।
 పరం బ్రువన్తితి బ్రూయాదోం పుణ్యాహమితీతరై ॥
 పునరప్యేవమేన ద్విజి కృత్వా పుణ్యాహవాచనమ్ ।
 తిత్స్వస్తి స ఇంద్రైతి ఋచం బ్రూయుస్సహౌధయే ॥
 తతో వాచయితా పూర్వమోం స్వస్తీత్యభిధాయ తు ।
 పశ్యాద్భవంత ఇతి చ బ్రువన్తితి చ భాషతే ॥
 ఓం స్వస్తీతి తదై వాన్యే ప్రతిబ్రూయురతిః సరమ్ ।
 హరిస్సతి చతుర్థోక్త్యాకమన్ వాచయితాతతి ॥
 స్వస్తీత్యాద్యం బ్రువన్త్వైం పూర్వవత్సముదీరయేత్ ।
 నక్తారశ్చ చతుర్థ్యస్తం తత్తిత్క్రమోక్తిపూర్వకమ్ ॥
 స్వస్తీతి చ ప్రతిబ్రూయరథ సర్వేపి తె ద్విజాః ।
 ఋథ్యమస్తామిత్యాదివృతం బ్రూయుస్సహౌచ్చక్తేః ॥
 తతో వాచయితా ఋద్ధిం భవంత ఇతి పూర్వకమ్ ।
 బ్రువన్తితి నదేదీన్యే బ్రూయరోమృద్ధ్యతామితి ॥

ఎవమే ప్రాధయై పి ద్విరభ్యస్యేయరిచం పునః ।
 తతో వాచయితా కుమ్భజలం సంస్కార్యమూర్ధనః ॥
 కింశ్చిత్సిత్యేత్సిత్యేహవాన్యే బ్రూయత్స వివిధాశిషుః ।
 పుణ్యాహాదేస్త్రీరభ్యాసే మస్త్రమభ్యోచ్యనిష్వసమ్ ॥
 ఆశ్రయేన్నిమే సశ్వే యథాఽఽగమగంఘరమ్ ।
 స్వస్తివాచనమేతన్తు సర్వేషాన్మృద్ధికమణామ్ ॥
 ఆదావన్తే చ కతకన్యమితి యజ్ఞవిదో మతమ్ ॥ ఇతి ॥
 --అత్ర కలశస్థాపనా విశేషనూహ -- హాసీతః -
 గౌమయేరోపలిప్యార్థిం రజనల్లికయాఽచక్షుః ॥
 ప్రస్థానాన్యోపరి స్థాప్యం పూజాం హి కలశద్వయమ్ ॥
 కక్షిణే నొత్తరే చైన హ్యుత్తరేతు నిధాపయేత్ ॥
 పాత్రమక్షతపూజాంశు ఫలపుష్పసమన్వితమ్ ॥ ఇతి ॥
 ---: అత్ర కలశలక్షణము క్తమ్ - విష్ణుధర్మోత్తరే :---
 హేమరాజతత్తానూ వా మృన్మయా లక్షణాన్వితాః ।
 మాత్రోద్వాహప్రతిష్ఠాదౌ కుమ్భాన్సున్వరభిషేచనే ॥
 సప్తపాణ్గులివే పుల్యుడతేన్ధాత్ మోడశాణ్గులః ।
 ద్వాదశాణ్గులికం మూలంముఖమష్టాణ్గులం తథా ॥ ఇతి ॥
 ---క్షుత్రియాదీనాం విశేషనూహ---యమః -
 పుణ్యాహవాచనం చైన బ్రాహ్మణస్య విధీయతే ।
 తదేవ చ నిరొక్కారం కుర్యాత్ క్షుత్రియవైశ్యయోః॥ఇతి॥
 అత్ర కమండేనతాగ్రహణే బోధాయనీయ -

ప్రయోగనచనమ్. ---

ప్రధానదేవతా యా తు స్వచికిషితకమణాః ।
 అసావీతి చ తాం బ్రూయాత్సద్దేహే చ ప్రజాపతిమ్॥ఇతి॥

—: అథ ప్రయోగః :—

అథ యజమానః కృతాభ్యజ్ఞాదిక్రియః స్వలక్ష్మితో
 దృష్టాణి శుచిభూత్యా మజ్జశననూభరాన్సమభ్యుత్త్యస్వలక్ష్మితో
 తే గృహే సోత్తిగచ్ఛగే భద్రవీకాననే ఉజ్జుఖి ఉపవిశ్య క్షు
 ద్ధియమానురజ్జతే భూతశే ప్రస్థపరిమితదాన్యస్యాపరి దత్తీనోత్తిగ
 యోః సానాకరజతత్రామమృన్తయాద్యన్యతమకలశద్వయముక్తి
 లక్షణమన్ర పంచకోహరం సుశుద్ధంపుణ్యజలైరాపూరితం సప్తలగ్నం
 నిఘాయ తత్ర సూత్రవేష్టితోత్తిగకలశేషఖరత్పాని నిక్షిప్య సిత
 తణ్డూలపూరితం సఫలం పాత్రంనిఘాయ, తత్పశ్చిమభాగే ప్రశస్తా
 నృప్రతిపచనసమధాన్ తద్దీపసే శ్రాద్ధాదివ్యభుక్తివతోయత్రకు
 త్రాప్యప్రతిగృహీతవ్రా శుచీ సోత్తరీయా దర్భపవిత్రపాణీ
 యుగ్తానాంబ్రష్టాణాం నైజ్జుఖాయుపేత్య తా గర్భపుష్పాక్షతా
 దిభిరభ్యర్చ్య దక్షిణాభిరుపతోష్య యథాచారంసుముఖశ్చ
 ఇత్యాదినా గణాధిపం మోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ||

సుముఖశ్చైవకదంతశ్చ కపిలో గజకణికకః ।

లమ్బోదరశ్చ విక'గా విఘ్నరాక్షో గణాధిపః ॥

ధూమకేతుగణాధ్యక్షః ఫాలచన్ద్రో గణాననః ।

ద్వాదశైతాని నానూని మః శరేచ్ఛ్చుచయూదకః ॥

విభాగైర్మేభవివాహే చ ప్రవేశే నిగమేతిధా ।

కంఠామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య నిజాయతే ॥

శుక్లామృద్ధం - గణాధిపతయే నమః ॥

గణపతయే నమః ధ్యానావాహనాదిమోడశోపచారపూ -

జాస్సమృద్ధ్యామి - ఉత్తరకలశే దేవతామవాహయేత్ ॥

తత్రాయంక్రమః —.

కలశస్య ముఖ విష్ణుః కణ్ఠేరుద్రస్సమాశ్రితః ।
 మూల తత్ర స్థితో బ్రహ్మ మధ్యేమాత్మగణాస్సన్నితాః ॥
 కుడౌ తు సాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపా ననుస్థరా ।
 ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేదస్సనుజేదో హ్యుభర్వణాః ॥
 అశ్టైశ్చ సహితాస్సర్వే కలశామ్బు సమాశ్రితాః ।
 గాయత్రీ చాత్ర నావిత్రీశాన్తిః పుష్టిః తథా ॥
 గణై చ యమునై చైవ గౌదానరి సగన్వితా ।
 సమం దే సింధుకానేరి జలేఽస్త్రిక్ సన్నిధిం కుః ॥
 సర్వే సముద్రాస్సరితస్తీర్ధానా జలదా చదాః ।
 ఆనూన్త మమ దేహస్య మరితక్షయకాకాః ॥
 సామతాస్సమానాహ్యా కలశే దైతాస్త్రిధా ।
 సత్యం ధృతిః శాంతిః సముద్భవప్రగ్ధయేత్కృమాత్ ॥
 విష్ణోదిభ్యో దేవేభ్య నమః ధ్యానావాహనానామౌడశోఽ-

చార పూజాస్సమర్పయామి ॥

సర్వేషు కాలేషు సమస్త దేశైషు కేశ్యేషు తథైషు కేశ్వరః-
 సర్వస్వగోపీభగవాననాదిమాన్తమాన్తుమాజ్ఞల్యవివృద్ధయే హరిః ॥
 యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర సామోఽథనుభవః ।
 తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిః ధ్రువాశీతి మతిమమ ॥
 ఆకన్యాశ్చిన్తయంతో మాం యే జనాః పర్యుపసతే ।
 తేషాం శత్రాభియంతానాం యోగక్షేమం నహమ్మహమ్ ॥
 సర్వేష్వరస్థుకాగ్యేషు త్రయస్త్రిభువనేశ్వరాః ।
 దేవా దిశన్తు సర్వధ్విం బ్రహ్మేశానజనార్దనాః ॥
 స్తుతే సకలకల్యాణభాజనం యత్ర జాయతే ।
 పురుషస్తమజు నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్ ॥

సర్వమజ్జితమాజ్ఞత్యై శివే సర్వార్థసాధికే ।

శరణ్యై త్ర్యమ్బకే దేవి నారాయణి నమోఽస్తుతే ॥

తనెను లగ్నం సుదినం తదేన తారాబలం చంద్రబలం తదేన ।
విద్యాబలం దైవబలం తదేన లక్ష్మీతై పౌండ్రికై యుగం స్మరామి ॥

కలశయోగి లక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః, ఉమామహే-
శ్వరాభ్యాం నమః, వానోహర్యాగర్భాభ్యాం నమః, శచీపుష్పరా-
భ్యాం నమః, అరుద్రతీనసిష్ఠాభ్యాం నమః, సీతారామాభ్యాం నమః,
దుర్గాయై నమః, గణపతయే నమః, దేవత్రయాయ నమః, వాస్తు-
పురుషాయ నమః, మాతృభ్యో నమః, పితృభ్యో నమః, గురుభ్యో
నమః, ఆచార్యేభ్యో నమః, ఇష్టదేవతాభ్యో నమః, కులదేవతా-
భ్యో నమః, గ్రామాధిదేవతాభ్యో నమః, సర్వేభ్యో దేవేభ్యో నమః,
సర్వేభ్యో మహాదేవేభ్యో నమః, ఇతి సర్వాన్ ప్రత్యేకం నమస్కృత్వి

ప్రాణానాయమ్య, దేశకాలా సజ్జీర్త్య అముకకమ-
కర్తుమాదా శుద్ధిసృద్ధ్యభ్యుదయసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం
బ్రాహ్మణై స్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ఇతి సద్యుత్సవ్య ॥

తతస్సర్వే బ్రాహ్మణాః ప్రాజ్ఞుఖాస్తి శ్చేయః తద్దక్షిణతః
కర్తృత్తిరకుమ్భం బిభ్రదుదజ్ఞుఖస్తి శ్చేత్ । కర్తుం దక్షిణపాఠ్యై
సంస్కార్యశ్చోదజ్ఞుఖస్తి శ్చేత్ । అథ కర్తా ఆస ఇత్యుక్త్వా,
శివా ఆపస్సన్తు ఇతి బ్రాహ్మణాన్వాచయిత్వా, గంధా ఇత్యుక్త్వా ॥
సుగంధాః పాన్తివీతి వాచయిత్వా, సుమనస ఇత్యుక్త్వా, సౌమ-
నస్యమస్త్వితి వాచయిత్వా, అక్షతా ఇత్యుక్త్వా, అక్షతంచా-
రిష్టం చాస్త్వితి వాచయిత్వా, దక్షిణా ఇత్యుక్త్వా, స్వస్తి దక్షి-
ణాః పాన్తు బహుదేయం చాస్త్వితి వాచయిత్వా, తం కలశం

పూర్వవన్నిధాయ దీక్షిణం జానుం భూమా పాతయిత్వా ఉదజ్ఞు-
ఖిః శ్రద్ధయా ఇత్యాది సూక్తం పఠిత్వా,

“ శ్రద్ధయాఽగ్నిస్సమిధ్యతే శ్రద్ధయా హూయతే హవిః ।
శ్రద్ధాం భగస్య న్మూని సచసా నేనయానుసి । ప్రియం శ్రద్ధే
షణ్తతి ప్రియం శ్రద్ధేదిదానాః । ప్రియం భోజేషు యజ్వస్విన్విం
ను ఉదితం కృధి । యథా దైవా అనురేషు శ్రద్ధాన్ముగ్రేషు చక్రతే ।
సనం భోజేషు యజ్వస్వస్థాకముదితం కృధి । శ్రద్ధాం దైవా య-
జమానా వాయుగోపాఉచాసతే । శ్రద్ధాం హృదయ్యాం యా-
ఽఽకూత్యా శ్రద్ధయా విద్వతేవసు । శ్రద్ధాం ప్రాతహా వామహే
శ్రద్ధాం మధ్యద్వినం పరి । శ్రద్ధాం సూర్యస్య నిముచి శ్రద్ధేశ్రద్ధా
పయేహ సః ”

పునస్తం కలశం గృహీత్వా తాయ ఉదజ్ఞుఖిః స్వామిచరి
మనస్సమాధీయతామ్ ఇత్యుక్త్వా సమాహితమనసస్స ఇతి తే-
రుక్తే ప్రసీదస్తు భవన్తః ఇత్యుక్త్వా ప్రసన్నాస్స ఇతి తేరుక్తే
సవైకాస్సహ శాన్తిరస్తు పుష్టిరస్తు తుష్టిరస్తు సృద్ధిరస్తు అవీక్షు-
నుస్తు ఆయుష్యమస్తు ఆరోగ్యమస్తు స్వస్థ్యస్తు శివం కర్తాస్తు
కర్మాసమృద్ధిరస్తు ధర్మాసమృద్ధిరస్తు పుత్రసమృద్ధిరస్తు వేదసమృ-
ద్ధిరస్తు ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు ఇష్టసమ్పదస్తు ఇతి పశ్చాదశవాక్యా-
న్యక్త్వా స్వయం కర్మాదేవతాత్మకౌ భగవాన్ ! ప్రజాపతిః ప్రీ-
యతామిత్త్యుక్త్వా, ప్రీయతాం భగవాన్ కర్మాదేవతాత్మకః

ప్రజాసతిరితి తైర్వాచయిత్వా పుణ్యం పుణ్యహం వాచయిష్యే
ఇత్యుక్త్వావాచ్యతామితితైరుక్తుః ॥

“ఉద్ధాతేన శకునై నామ గాయసి బ్రహ్మపులి ఇని ససనేషు శం-
ససి । సృపేన వాస ఇశునుతీర్పిత్యా సనకతో నశ్యకానభద్రమా
సద విశ్వతో నశ్యకానై పుణ్యమానద ”

ఇత్యాదికామృచం సవైకస్సహ పంత్యా ॥

ఓం పుణ్యహం భవన్త్ర బ్రువన్త్వితి స్వయం మద్విశ్వ-
రణోక్త్యాతిథా బ్రాహ్మణ్యం పుణ్యహమితి ప్రత్యుక్తై పున రేసి
మధ్యస్వరణోక్త్యా తథైవ తేరుక్తై పునరెవముచ్చస్వరణోక్త్యా
తథైవ తేరుక్తై స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవా ఇత్యాదికామృచం
సవైకస్సహపంత్యా ॥

“స్వస్తి స ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాస్వస్తి నః పూషావిశ్వవేదాః ।
స్వస్తి సస్తాత్యైక అరిష్టనేమిస్వస్తి నో బృహస్పతిర్దేధాతు ” ॥
ఓం స్వస్తిభవన్త్ర బ్రువన్త్వితి పూర్వపదుక్త్యా స్వస్తితి తేరుక్తై
స్వస్త్రిముకికమకణై భవన్త్ర బ్రువన్త్వితి కిర్యమాణకమక -
నామ పూర్వపదుక్త్యా అనుకిక ర్కణస్వస్తితి తేరుక్తై
ఋభ్యామ స్త్రామమిత్యాదికామృచం సవైకస్సహ పంత్యా ॥

“ఋభ్యామ స్త్రామం సమయీమ వాజమానో మస్త్రం స-
రథై హోమయాతమ్ । యశో న సకన్వం మధు గోష్వస్తరా
ఘృతాంశో అశ్వినోః కామని ॥ ౧-౩ ”

ఆస్తికశిరోమణిగళాదమహనీయర

సన్నిధియల్లి

విజ్ఞాపనా.

శ్రీస్వస్తిహ ప్రయోగపారిజాత ప్రకరణవెంబ మహానిబంధన
వహ్ని కన్నడఅక్షరదల్లి ప్రింట్ మాడిసుత్తేవేందు, ప్ర సిద్ధ స డి సి
ద్రేపు ఈ గ్రంథవన్న అనేక మహనీయరుగళు స్వరచిహ్న సహితవాది
చుంత్రిభాగదొడన తెలుగు అక్షరదల్లి ప్రింట్ మాడిసబేకెందుఅపే
శీషిర్దిరిందలూ గ్రంథగళుకొధనగ బేరేపుస్తకగళ సహాయబేకాద్ది
గిందిలూ సంచికెయన్న కాల క్కెసరియాగి కళుహిసలు సానకాశ
వాన్దక్కోస్కర మహనీయరుగళు తమిసబేకాగి కొరు త్తేవే :—

— వ్పారిక చందావివర. —

స్థకె.	సరస్థ క్కెటప్పట్టుహసలు శేరి.
రూ. ఆ. పై.	రూ. ఆ. పై.
౧—౮—౦	౧—౧౪—౦

బందెవిశాసక్కే హత్తుపతిగళన్న తెగదుక్కొళ్ళువవరగెనందు
సంచికెయు ఉచితవాగి కొడల్పడుత్తే. చందా మో బలగన్న
ముంగడవాగియే పావతిమాడబేకు. మధ్యకాలదల్లి అపేక్షిసతక్క
వరిగ మోదలిందలూ సంచికెగళన్న కళుహిసుత్తేవే.

మ్యానెజర్.

స్వస్తిహ ప్రయోగపారిజాత ఆఫీస్

దేవీరమ్మిణి అగ్రహార,

మైసూర్.

